

College van Burgemeester en Wethouders en
Gemeenteraad Gemeente Alkmaar
Postbus 53
1800 BC Alkmaar

Alkmaar, 18 augustus 2017

Geacht College van Burgermeester en Wethouders, geachte en leden van de Gemeenteraad Alkmaar

Betreft: Vernatting Oudorperhout

Op 20 april 2017 is de motie “Weidevogels in de Oudorperhout”, ingediend door Onafhankelijke Partij Alkmaar (OPA), met 28 tegen 10 stemmen aangenomen. Een essentieel onderdeel hierin was een “1 jarige proef” om tijdens het broedseizoen het waterpeil te verhogen van NAP – 1,25 m naar NAP – 1,05 m, omdat daardoor meer voedsel voor onze weidevogels beschikbaar zal komen.

In een mailbericht van de Gemeente Alkmaar, dd. 13-07-2017 aan Animo en Stichting Oudorperhout, met hier in opgenomen een deel van een brief van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), wordt gesteld dat HHNK geen toestemming geeft voor een peilverhoging vanwege het verlies aan waterberging en dat de motie daarom niet uitgevoerd kan worden.

De Gemeente oppert nu een alternatief, dat uit de aanleg van een diepe greppel en het afgraven van een kavel bestaat. In bijlage 1 wordt aangetoond dat deze voorstellen niet tot vernatting leiden, maar juist het tegenovergestelde bewerkstelligen.

Een verhoging van het polderpeil in het deel van het Oudorperhout - dat het belangrijkste is voor de weidevogels - is betrekkelijk eenvoudig met geringe ingrepen te realiseren. Na inzage op 31 juli j.l. van de hele brief van HHNK blijkt dat daarin ook alternatieven worden aangedragen voor een waterpeilverhoging in de Oudorperhout.

Het plan voor de “proef van 1 jaar” voorziet in het herstel/opwaarderen van het helofytenfilter, dat “schoon” water zal leveren om de peilverhoging te realiseren en het tijdelijk afsluiten van een paar duikers. De “proef van 1 jaar” betreft in feite slechts een tijdelijke waterpeilverhoging tot NAP – 1,05 m voor de periode 1 februari tot 1 juli, waarna het gebruikelijke polderpeil van NAP - 1,25 m weer kan worden aangehouden.

Een indicatieve schets voor de slootpeilverhoging in en rondom het “weidevogel-kerngebied” is in de bijlage 2 gegeven.

Indicatieve berekeningen naar effect van het verlies aan de waterberging leren dat de “proef van 1 jaar” leidt tot een verlies aan waterbergend oppervlak van ca. 2,5 %, hetgeen resulteert in een maximale stijging van het polderpeil buiten het proefgebied van 0,5 à 1,0 cm. Deze minimale stijging zal ons inziens geen aanleiding kunnen geven tot calamiteiten. En mocht het polderpeil onvoorzien toch stijgen tot NAP – 1,05 m dan gaat ook het proefgebied weer fungeren als waterberging.

De uitgangspunten en resultaten van deze berekeningen zijn ook in de bijlage 2 aangegeven.

Als de “proef van 1 jaar” een succes wordt, willen we het project verder uitbouwen tot een totaal plan voor het unieke natuurgebied Oudorperhout: een groen stadspark met verdere ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. Ideeën over dit vervolg worden thans uitgewerkt, waarbij met de belangen van alle stakeholders rekening gehouden wordt. Waterberging krijgt hierin een prominente positieve rol ten aanzien van weidevogels.

Uiteraard zijn we gaarne bereid de plannen nader toe lichten en mee te denken voor de realisatie. Onze vrijwilligers en donateurs willen graag de handen uit te mouwen steken om een bijdrage te leveren

Wij vragen het College en de Gemeenteraad van Alkmaar om ons plan voor de “1-jarige proef” te omarmen en een kans te geven en in afwachting van een definitief plan, geen onomkeerbare werkzaamheden (greppels graven en afgraven) uit te voeren.

Met vriendelijke groet,

Stichting Oudorperhout

Stichting ANIMO

Hans Schouten

Rutger Polder

Voorzitter

Secretaris

Bijlagen: 1 - Waarom geen diepe greppels en niet afgraven

2 - “proef van 1 jaar” - hoogwatergebied

BIJLAGE 1

WAAROM GEEN DIEPE GREPPELS EN NIET AFGRAVEN

Alternatief vernattingsplan Oudorppeperhout (voorstel B&W) werkt averechts

WAAROM GEEN DIEPE GREPPELS EN NIET AFGRAVEN

Alternatief vernattingsplan Oudorperhout (voorstel B&W) werkt averechts

De Stichting Oudorperhout en de Stichting Animo proberen al jaren de Gemeente Alkmaar er toe te bewegen om het beheer van de Oudorperhout ten gunste van de weidevogels te optimaliseren. Cruciaal hierbij is het verhogen van het waterpeil.

Een eindoordeel in de afweging tussen de diverse belangen is door de Gemeente nog niet gemaakt. Toch lijkt het proces, mede door de keuze voor weidevogels in een motie in de Gemeenteraad, in een stroomversnelling te raken. Laten we samen proberen te voorkomen dat nu de verkeerde keuzes te worden gemaakt.

Volgens wethouder Nagengast en Stadswerk072 veroorzaakt een lokale verhoging van het polderpeil een probleem ten aanzien van het waterbergend vermogen en wordt een alternatief ‘vernattingsplan’ voorgesteld, namelijk

1. Het graven van greppels tot NAP - 1.4 m op de percelen van pachter Groot
2. Het afgraven van een gedeelte van een perceel in beheer van de gemeente

De stichtingen Oudorperhout en Animo tonen in dit schrijven aan dat voornoemde maatregelen contraproductief zijn en zouden graag zien dat van deze werkzaamheden niet worden uitgevoerd.

De Stichting Oudorperhout en de Stichting Animo zijn bezig een voorstel voor een integraalplan op te stellen, waarin gepoogd wordt alle belangen recht te doen.

Waarom géén diepe greppels

- Het perceel zal gaan afwateren richting deze diepe extra greppels, waardoor de grond nog droger zal worden, hetgeen nou juist niet de bedoeling is.
- Uit geohydrologisch onderzoek, zie verder, blijkt dat sprake is van een “permanente inzigsituatie” naar diepere zandlagen. Door het graven van diepe greppels wordt de afstand tot het watervoerende pakket kleiner en zal oppervlaktewater nòg sneller een lager peil willen aannemen. De bereikbaarheid van voedsel voor de weidevogels zal dan zelfs nòg slechter worden.

Waarom niet afgraven

De praktijk op andere projecten heeft geleerd dat afgraven een grote negatieve impact heeft op vegetatie ten koste van de weidevogels en vaak leidt tot ongebreidelde groei van Pitrus.

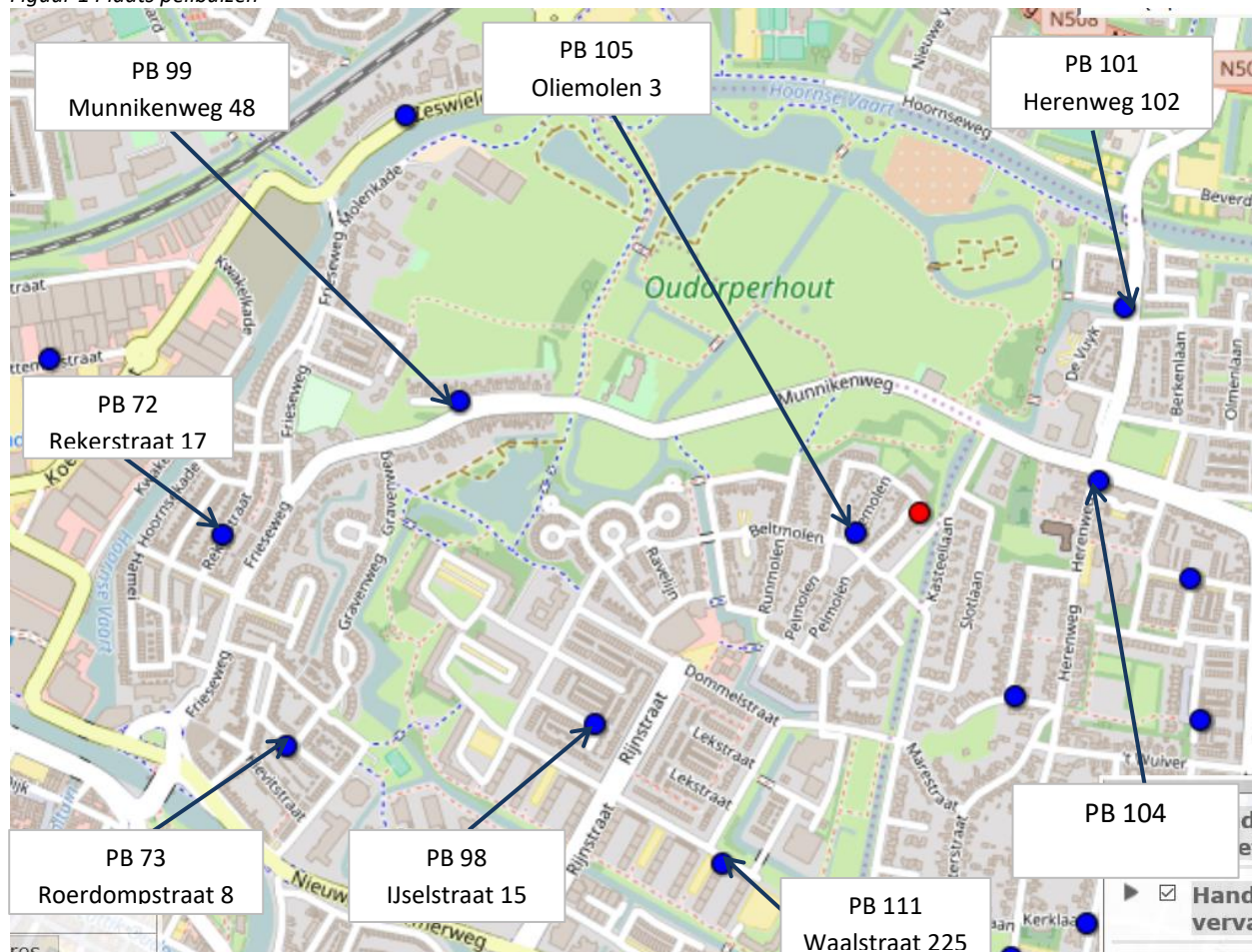
Samenvattend

Deze plannen doorkruisen enerzijds het voorstel dat in de maak is, maar zullen anderzijds **geen positieve bijdrage leveren aan het weidevogelbeheer.**

Geohydrologische onderbouwing

Ten einde inzicht te krijgen in de geohydrologisch situatie in Oudorperhout is het openbaar toegankelijke meetnet van peilbuizen van de Gemeente Alkmaar geraadpleegd. Alleen een aantal peilbuizen ten zuiden van de Hoornse Vaart zijn, omdat deze als waterscheiding fungeert, relevant. In figuur 1 is de plaats van de peilbuizen ten opzichte van de Oudorperhout aangegeven.

Figuur 1 Plaats peilbuizen

Bij elke peilbuis is tijdens de installatie tevens de bodemopbouw ter plaatse vastgelegd in een boorstaat, maar de maaiveldhoogte is helaas niet ten opzichte van NAP uitgetekend.

De grondwaterstand in de peilbuizen wordt sinds 2009 maandelijks opgenomen en ten opzichte van NAP vastgelegd. De resultaten van de opnames zijn in grafiek 1 in de bijlage samengevat.

Geohydrologisch kan onderscheid worden gemaakt tussen oppervlaktewater en grondwater.

Het oppervlakte water bevindt zich in sloten, vijvers, kanalen. De waterstand is doorgaans een vast peil, dat kort kan stijgen door bv neerslag. Het waterpeil in het peilgebied van de Oudorperpolder en Oudorperhout is thans NAP – 1,25 m. In de Hoornse Vaart heerst het peil van de Schermerboezem dat op ca. NAP – 0,45 m wordt gehandhaafd.

Grondwater

Grondwater is onzichtbaar, maar de waterstand wordt door een veel factoren bepaald en is daarom erg variabel. De hoogte en variatie van de waterstand varieert niet alleen van plaats tot plaats, maar ook afhankelijk van de diepte.

In tabel 1 is een samenvatting van de hoogste en laagste gemeten grondwaterstanden in de voornoemde (ondiepe) peilbuizen weergegeven. Tevens is maaiveldhoogte en de gemiddelde grondwaterstand per peilbuis aangegeven.

Tabel 1: samenvatting grondwaterstanden

	PB 111	PB 98	PB 72	PB 73	PB 99	PB 105	PB 104	PB 101
maaiveld m tov NAP	0,0	-0,04	0,63	+0,40	-0,35	+0,14	+0,35	+0,01
Hoogste	-0,92	-0,79	0,00	-0,06	-0,99	0,77	-0,56	-1,09
Laagste	-1,37	-1,24	-0,64	-0,77	-1,36	-1,33	-1,36	-1,46
Gemiddelde	-1,14	-1,05	-0,37	-0,45	-1,21	-1,08	-0,92	-1,30

Uit grafiek 1 en tabel 1 blijkt dat :

- PB 72 (Rekerstraat 17) en PB 73 (Roerdompstraat 8) een veel hogere grondwaterstand vertonen. Het maaiveld ligt er relatief hoog en de peilbuizen bevinden zich relatief ver van open water. Vanwege het afwijkende beeld zullen in de verdere analyse deze peilbuizen buiten beschouwing worden gelaten.
- De fluctuatie tussen hoge en lage grondwaterstand bedraagt ca. 0,4 à 0,5 m, maar bij PB 104 ca. 0,8 m. Deze peilbuis ligt, net als PB 72 en PB 73 in een gebied met een relatief hoog maaiveld en ver van open water.
- De hoogste grondwaterstanden zijn 's winters in december/januari opgetreden, echter in 2017 in maart. Deze hoge grondwaterstanden heersen kort (maar 1 piek in de waarnemingen.). Echter omdat er maar 1 waarneming per maand is, is de kans groot dat de werkelijk hoogste grondwaterstand kortdurend nog hoger is geweest.
- De lage grondwaterstanden treden doorgaans in de (na)zomer (juli tot september) op, soms al in het voorjaar maart/april. De perioden met lage grondwaterstand duren doorgaans ca. 2 à 3 maanden.
- De hoogste grondwaterstand in de peilbuizen (dus zonder PB 72 en PB 73) fluctueert van ca. NAP – 1,0 à 0,8 m. Bij PB 104 (Nijenburgh 115) is de hoogste grondwaterstand NAP – 0,56 m.
- De laagste grondwaterstand in de peilbuizen (dus zonder PB 72 en PB 73) fluctueert van ca. NAP – 1,2 à 1,4 m. Bij PB 101 (Herenweg 102) is de laagste grondwaterstand NAP – 1,46 m.
- Het polderpeil (open waterpeil) wordt gehandhaafd op NAP – 1,25 m. Alle gemeten laagste grondwaterstanden bevinden zich onder het polderpeil.
Er dan sprake van een zgn. “inzijg-situatie”.

Macro geohydrologische verkenning

In het gebied van de Oudorppeilhouw heeft de deklaag een dikte van 25 à 30 m. Deze deklaag bestaat over Holocene afzettingen en fungeert verticaal gezien als waterremmende laag. De stijghoogte (waterstand) in het 1e en 2e watervoerende pakket bedraagt ca. NAP – 2,0 à 2,5 m.

Dit betekent dat het polderpeil van NAP – 1,25 m hoger is dan het peil van het diepe grondwater en dat is dus sprake is van een “permanente inzijg-situatie” naar diepe zandlagen.

Inzijg-situatie

Water stroomt van hoog naar laag. In een inzijg-situatie zal het oppervlaktewater (NAP - 1,25 m) doorlopend wegzakken tot de stijghoogte (waterpeil) (ca. NAP – 2,0 à 2,5 M) van het diepe zand.

Het oppervlakte water wordt enerzijds aangevuld door neerslag en aanvoer van elders bv via inlaten of oppompen en verdwijnt door verdamping, afpompen en inzijging.

Verdamping is nauwelijks te beheersen en is o.a. afhankelijk van zon, begroeiing, temperatuur en wind. Afpompen en inlaten is volledig te beheersen.

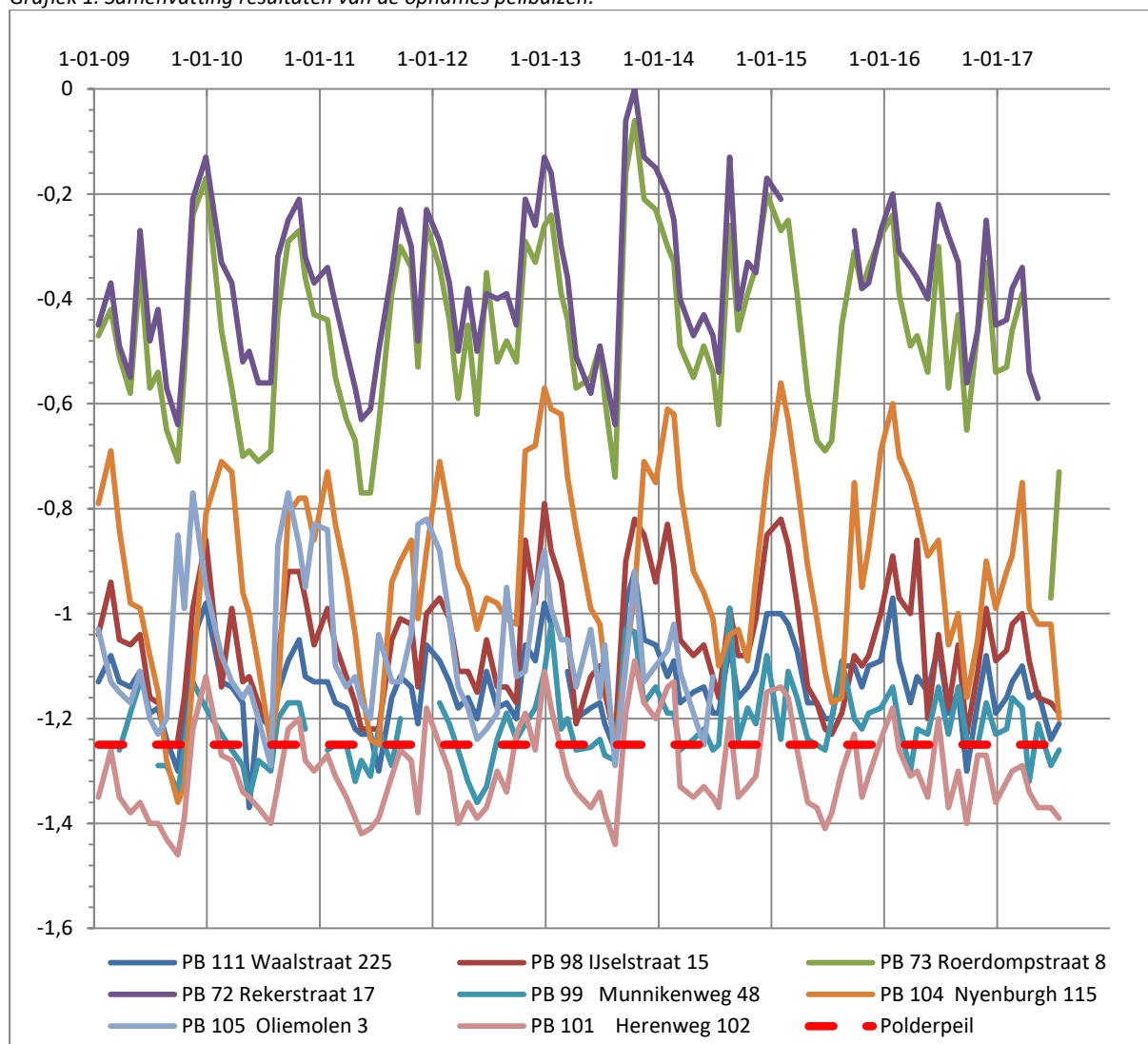
Ook inzijging is enigszins te beheersen door het waterremmende pakket zo dik mogelijk te laten.

Door het graven van sloten wordt de afstand tot het watervoerende pakket kleiner en zal oppervlaktewater sneller een lager peil willen aannemen.

Een sloot van 1 m diep ten opzichte van een pakket van 25 à 30 m dik lijkt nauwelijks van invloed, maar de afstroming naar het diepe zand geschiedt ook horizontaal via een pakket in dikte variërende, goed waterdoorlatende lagen vindt de afstroming naar het diepe zandpakket plaats.

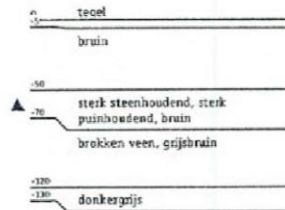
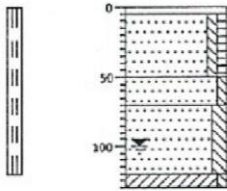
Door het graven van extra sloten zal een hoge grondwaterstand moeilijker te handhaven zijn omdat, gezien het voorgaande, een veel lagere grondwaterstand van nature zal willen heersen. Weidevogels hebben belang bij een hoge grondwaterstand en het graven van sloten is dus niet in het belang van die weidevogels.

Grafiek 1. Samenvatting resultaten van de opnames peilbuizen.

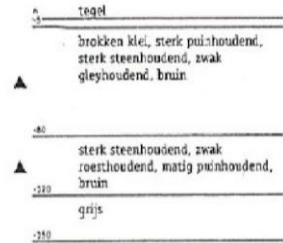
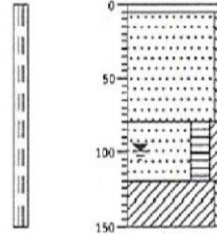

PEILBUIZEN EN BODEMOPBOUW

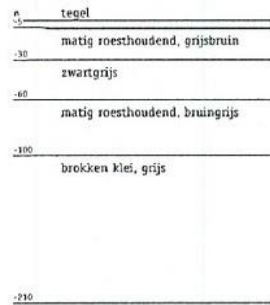
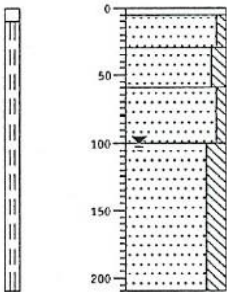
Boring: 72
datum: 14-10-2003
opmerking:

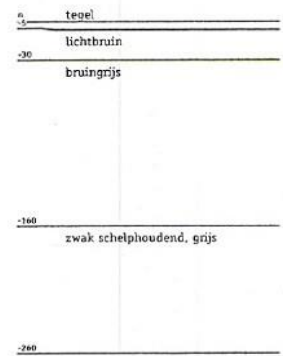
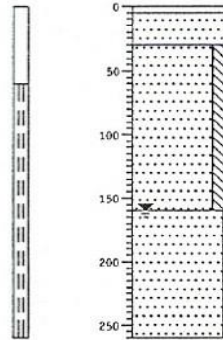
Boring: 73
datum: 14-10-2003
opmerking:

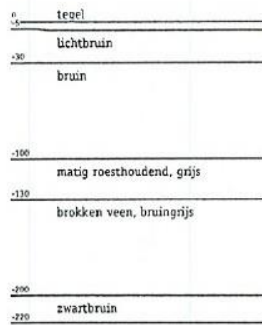
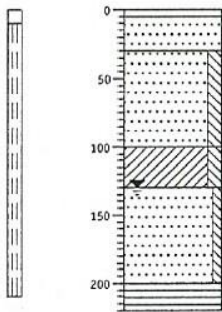
Boring: 99
datum: 30-10-2003
opmerking:

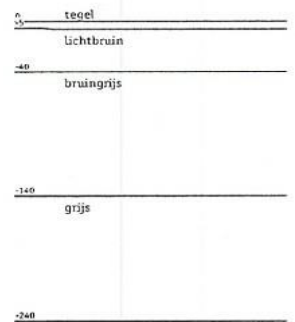
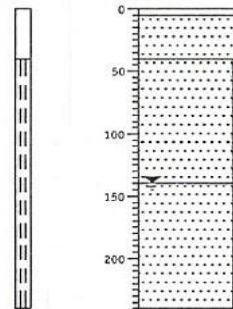
Boring: 100
datum: 30-10-2003
opmerking:

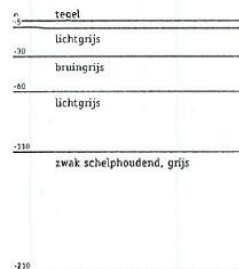
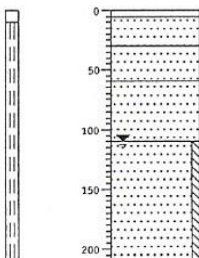
Boring: 101
datum: 31-10-2003
opmerking:

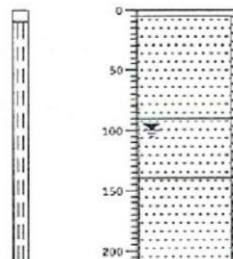
Boring: 104
datum: 31-10-2003
opmerking:

Boring: 105
datum: 31-10-2003
opmerking:

Boring: 111
datum: 03-11-2003
opmerking:

BIJLAGE 2

“PROEF VAN 1 JAAR” - HOOGWATERGEBIED

“PROEF VAN 1 JAAR” - HOOGWATERGEBIED

- = watergang met peil van NAP – 1,05 m
- = watergang met peil van NAP – 1,25 m
- = oplossing bedenken voor tijdelijke verbinding tussen helofytenfilter en hoogwatergebied

INVLOED PROEFGEBIED OP TOTALE WATERBERGING

Uitgangspunten

- totale wateroppervlak peilgebied	16,9 ha	169.000 m ²
- totale wateroppervlak Oudorperhout	5,6 ha	56.000 m ²
- totale lengte sloten proefgebied	ca. 1.400 m	
- geschatte gemiddelde breedte sloten	3 m	
- helofytenfilter heeft geen functie in waterberging		

Indicatieve berekeningen

Op basis van voorgaande uitgangspunten blijkt dat:

- berekend wateroppervlak sloten in proefgebied (3 * 1400)	4.200 m ²
- te bergen in het resterende peilgebied uit proefgebied	4.200 m ²
- resterend totale wateroppervlak peilgebied (zonder proefgebied)	160.600 m ²

Effecten

Als door neerslag het polderpeil stijgt treedt dat in de huidige situatie in het gehele peilgebied op. Door een hogere waterstand in het proefgebied neemt het waterbergend oppervlak af met 4200 m², een afname van ca. 2,5 % ten opzichte van de huidige situatie.

Die afname en extra benodigde berging is bij hevige neerslag van invloed op het polderpeil in het resterende peilgebied.

In onderstaande tabel wordt de invloed op het polderpeil van een stijging van resp. 0,1, 0,2 en 0,21 m aangegeven.

	Waterstand peilgebied m t.o.v. NAP		Stijging waterstand in peilgebied door proefgebied m
	zonder proefgebied	met proefgebied	
Huidige situatie	-1,25	-1,25	-
Stijging polderpeil met 0,10 m	-1,15	-1,1525	0,005
Stijging polderpeil met 0,20 m	-1,05	-1,05	0,010
Stijging polderpeil met 0,21 m	-0,95	-0,95	0

Conclusies

- **de verhoging van de waterstand in het proefgebied tot NAP – 1,05 m heeft geen noemenswaardige invloed op het waterbergend vermogen.**
- gevolg van het inrichten van het proefgebied, is dat bij zeer hevige neerslag het polderpeil **5 mm tot maximaal 10 mm extra** zal stijgen.
- bij een echt grote calamiteit waardoor het polderpeil meer dan 0,2 m zal stijgen, functioneert het proefgebied weer mee als waterberging.

Opmerking

- de peilverhoging is slechts een deel van het jaar noodzakelijk.